

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 30.06.1963, sp. zn. 3 T 37/61, ECLI:CZ:NS:1963:3.T.37.1961.1

Číslo: 48/1963

Právní věta:

Znak sústavnosti v zmysle § 284 ods. 2 tr. zák. predpokladá len také opakované svojmocné vzdalovania, ktoré svedčia o sklone páchatela k zavrdelému nerešpektovaniu pravidiel vojenskej disciplíny, prejavujúcim sa v pravidelnom spáchaní svojmocných vzdalovaní v určitých kratších časových údobiach.

Pri posudzovaní jednotlivých skutkov, z ktorých má byť sústavnosť vyvodzovaná, je však treba skúmať i otázku zavinenia, tj. či boli spáchané úmyselne, pretože trestný čin podľa § 284 ods. 2 tr. zák. je trestným činom úmyselným.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 30.06.1963

Spisová značka: 3 T 37/61

Číslo rozhodnutí: 48

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Provinění, Svémocné odloučení, Trestné činy vojenské, Trestný čin, Zproštění obžaloby

Předpisy: 86/1950 Sb. § 272 140/1961 Sb. § 284

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozsudkom vojenského obvodového súdu bol obvinený uznaný vinným trestným činom svojmocného odlúčenia podľa § 284 ods. 2 tr. zák. a odsúdený za to k nepodmienečnému trestu odňatia slobody na 7 mesiacov.

Proti tomuto rozsudku podal obvinený včas odvolanie do výroku o vine s tým, že sa necíti byť vinným trestným činom, ktorým bol uznaný vinným.

Vyšší vojenský súd odvolanie obvineného ako neodôvodnené zamietol.

Najvyšší súd k sťažnosti pre porušenie zákona podanej predsedom Najvyššieho súdu zrušil uznesenie vyššieho súdu ako aj rozsudok vojenského obvodového súdu a obvineného spod obžaloby oslobodil.

Z odôvodnenia:

Citované uznesenie napadol predseda Najvyššieho súdu sťažnosťou pre porušenie zákona. Dovodzuje v nej, že vyšší vojenský súd tým, že odvolanie obvineného proti výroku o vine zamietol, porušil v jeho neprospech zákon v ustanovení § 284 ods. 2 tr. zák. Podľa názoru predsedu Najvyššieho súdu totiž v danom prípade, konanie obvineného nevykazuje znak sústavnosti v zmysle citovaného zákonného ustanovenia.

Zaoberajúc sa z podnetu sťažnosti pre porušenie zákona preskúmaním správnosti napadnutého uznesenia Najvyšší súd zistil, že zákon v naznačenom smere skutočne porušený bol.

K naplneniu znakov tr. činu podľa § 284 ods. 2 tr. zák. sa mimo iné vyžaduje, aby páchatel' sa od svojho útvaru, čo i na dobu kratšiu než 24 hodín sústavne vzdaloval.

Pojem sústavnosti v zmysle citovaného zákonného ustanovenia predpokladá len také opakované svojmocné vzdalovania, ktoré svedčia o sklone páchatela k zatvrdelému nerešpektovaniu pravidiel vojenskej disciplíny, prejavujúcim sa v pravidelnom spáchaní svojmocných vzdalovaní v určitých kratších časových údobiach.

Pri posudzovaní jednotlivých skutkov, z ktorých má byť sústavnosť vyvodzovaná je však treba skúmať i otázku zavinenia páchatela, tj. či boli spáchané úmyselne, pretože trestný čin podľa § 284 ods. 2 tr. zák. je trestným činom úmyselným. To znamená, že z hľadiska znaku sústavnosti nemožno prihliadať k skutkom spáchaným z nedbalosti (napr. opozdený návrat v dôsledku zameškania vlaku). Súd 1. stupňa, ako aj odvolací súd vyvodili znak sústavnosti hlavne zo skutočnosti, že obvinený bol už predtým jedenkrát pre svojmocné odlúčenie súdne trestaný podmieneným trestom odňatia slobody, a že v skúšobnej dobe bol potom dvakrát pre svojmocné vzdialenie disciplinárne trestaný. Podstata pochybenia obidvoch súdov spočíva v tom, že pri posúdení znaku sústavnosti vychádzali mechanicky len z počtu predchádzajúcich potrestaní obvineného za svojmocné vzdialenie. Pritom opomenuli náležite zhodnotiť časové intervaly medzi spáchaním jednotlivých svojmocných vzdialení a ich povahu z hľadiska zavinenia.

To bolo v danom prípade tým nutnejšie, že svojmocné odlúčenie, za ktoré bol obvinený rozsudkom súdu 1. stupňa zo dňa 3. 8. 1961 č. j. 3T 37/61 podľa § 272 ods. 1 tr. zák. z r. 1950 odsúdený k podmienenému trestu odňatia slobody na 5 mesiacov so skúšobnou dobou dvoch rokov, spáchal dňa 9. 6. 1961. Po pol roku na to, dňa 30. 1. 1962, bol disciplinárne potrestaný 3 dňami väzenia pre opozdený návrat k útvaru, pretože z udeleného voľna sa včas nevrátil a skoro po ďalších 5 mesiacov 21 dňami väzenia, pretože dňa 24. 6. 1962 sa svojmocne vzdialil na dobu 4 a pol hodiny.

Z tejto situácie bolo z hľadiska posúdenia znaku sústavnosti v prvom rade dôležité objasniť zavinenie pokiaľ ide o disciplinárny poklesok opozdeného návratu obvineného k útvaru dňa 30. 1. 1962, a to s prihliadnutím k jeho obhajobe. Obvinený totiž v tomto smere uviedol, že kritického dňa mal do 06,00 hod. udelené voľno do miesta bydliska za účelom návštevy manželky. K návratu použil autobus, ktorý mal odchod z miesta bydliska tesne po 05,00 hod. ráno dňa 30. 1. 1962. Riadič autobusu, u ktorého sa predtým informoval, ho uistil, že do 06,00 hod. dôjdu do miesta útvaru. Autobus sa ale v dôsledku havárie opozdil. Tým sa stalo, že bez vlastnej viny sa dostavil k útvaru až po stanovenej hodine. Keby autobus sa nebol opozdil, bol by včas došiel k útvaru, pretože od zastávky do kasáreň má len niekoľko krokov.

Tieto závažne skutočnosti, ktoré obvinený na svoju obhajobu uviedol, však ani súd 1. stupňa, ani odvolací súd náležite nevyhodnotili. Nezamerali sa pritom na objasnenie pre posúdenie veci podstatnej otázky, či opozdený návrat obvineného dňa 30. 1. 1962 je možno z hľadiska sústavnosti hodnotiť ako úmyselný poklesok.

V tomto smere sa súd 1. stupňa obmedzil len na všeobecné konštatovanie, že obhajoba obvineného je

naprosto nevieryhodná a nerozhodná, najmä pokiaľ ide o jeho tvrdenie, že riadič autobusu ho uistil, že dôjdu včas k útvaru, a to preto, že i podľa jazdného poriadku mal autobus príchod do miesta útvaru po hodine stanovenej pre návrat obvineného. Tento záver však nemá oporu v dôkaznom materiále. Tu je treba v prvom rade poznamenať, že zistenie súdu 1. stupňa, s ktorým sa stotožnil i odvolací súd, že spomenutý poklesok bol u útvaru všestranne vyšetrený, je nesprávny. Z výpovede dôst. D. totiž vyplýva, že vo veci okrem výsluchu obvineného žiadne šetrenie neprevádzal, najmä nepreveril, či je pravdivé jeho tvrdenie, že riadič autobusu ho uistil o včasnom príchode. Veliteľ to mohol urobiť zistením mena riadiča autobusu ČSAD a jeho výsluchom. Tomu nasvedčuje i prípis útvaru, z ktorého vyplýva, že dôst. D. v rozpore s ustanovením § 59 DP obvineného ešte v ten istý deň, tj. 30. 1. 1962, disciplinárne potrestal.

Pokiaľ súd 1. stupňa poukazuje na to, že obhajoba obvineného, že u riadiča autobusa overoval príchod do miesta útvaru, je neprevertiteľná, je treba pripustiť, že vzhľadom na dlhý časový odstup sa od šetrenia v tomto smere nedá očakávať nejaký pozitívny výsledok. Túto skutočnosť však nemožno hodnotiť v neprospech obvineného a možnosť pravdivosti jeho obhajoby je treba posudzovať v súvislosti s ostatnými dôkazmi.

Nedostatkom je, že ani súd 1. stupňa, ani odvolací súd podrobnejšie nezhodnotili okolnosť, vyplývajúcu z dopisu ČSAD, že pravidelný príchod autobusu, ktorý obvinený použil do miesta útvaru, bol v 06,05 hod. Týmto dopisom bola zároveň potvrdená obhajoba obvineného, že autobus sa skutočne v dôsledku havárie oneskoril. Z uvedeného totiž vyplýva, že časový rozdiel medzi plánovaným príchodom autobusu podľa jazdného poriadku a hodinou, kedy bol obvinený povinný sa dostaviť k útvaru, je tak nepatrný, že nemožno vylúčiť, že riadič autobusu skutočne obvineného uistil, že autobus bude v mieste útvaru tesne pred 06,00 hod.

Za daného stavu dôkazov preto nemožno urobiť záver, že by obvinený dňa 30. 1. 1962 sa dopustil úmyselného poklesku, ktorý by bol motivovaný jeho neukáznenou povahou a sklonom k zámernému nerešpektovaniu požiadavky včasného návratu k útvaru.

Súd 1. stupňa preto pochybil, ak v danom prípade pri posudzovaní znaku sústavnosti v zmysle § 284 ods. 2 tr. zák. prihliadol k opozdenému návratu obvineného k útvaru dňa 30. 1. 1962. Za tohto stavu však nebolo možné, ako to nesprávne učinil súd 1. stupňa, v tomto smere prihliadnúť ani k svojmocnému odlúčeniu spáchanému v júni 1961, za ktoré bol obvinený odsúdený dňa 3. 8. 1961. Z uvedeného sa totiž podáva, že od tohto odsúdenia po dobu skoro jedného roka, tj. do 24. 6. 1962, nebol obvinený pre úmyselné svojmocné vzdialenie disciplinárne ani ináč potrestaný. Ide teda o tak veľký časový odstup, že nie je tu daná potrebná časová súvislosť medzi spomenutým svojmocným odlúčením v roku 1961 a dvoma krátkodobými svojmocnými vzdialeniami, spáchanými obvineným dňa 24. 6. a 13. 8. 1962, že by bolo možné z nej vyvodzovať pravidelnosť v spáchaní takýchto pokleskov, ktorá by naplňovala znaky sústavnosti v zmysle § 284 ods. 2 tr. zák.

Na správnosti tohto záveru nemôže nič zmeniť ani skutočnosť, že obvinený má sklony k nedisciplinovanosti, a že v priebehu vojenskej služby bolo nutné proti nemu viackrát disciplinárne zakročovať, a to tým menej, že prejavil i určité klady, o čom svedčí, že za dobré plnenie služobných úkolov bol odmenený, a že i v občianskom živote napriek určitým nedostatkom je po odbornej stránke považovaný za dobrého pracovníka.

Obvinený bol preto neprávom uznaný vinným trestným činom svojmocného odlúčenia podľa § 284 ods. 2 tr. zák. Vyšší vojenský súd teda tým, že odvolanie obvineného zamietol a nenapravil v tomto smere pochybenie súdu 1. stupňa, porušil zákon v citovanom ustanovení. Žalovaný skutok totiž nie je trestným činom.

Uvedené ovšem nijak neznamená, že by obvinený sa nebol dopustil žiadneho poklesku. Tým, že dňa

13. 8. 1962 sa na niekoľko hodín svojmocne vzdialil, bezpochyby spáchal disciplinárny priestupok. Vzhľadom k tomu však, že obvinený je t. č. v zálohe a v dôsledku toho nepodlieha vojenskej disciplinárnej právomoci, neprichádza do úvahy postúpenie veci veliteľovi k príslušnému vybaveniu.

Preto Najvyšší súd za účelom odstránenia spomenutých pochybení obidvoch súdov zrušil napadnuté uznesenie súdu 2. stupňa, ako aj rozsudok súdu 1. stupňa a obvineného oslobodil v celom rozsahu spod obžaloby.